

Niemiecka napaść na Polskę w 1939 r. spowodowała ogromne straty wojenne

Działania wojenne spowodowały ogromny spadek liczebności Rzeczypospolitej. Państwo polskie w ciągu 7 lat utraciło aż 11,4 mln obywateli. To największe straty osobowe w stosunku do całkowitej liczby ludności wśród wszystkich państw Europy. Podobnie przedstawia się kwestia strat materialnych – czytamy w „Raporcie o stratach poniesionych przez Polskę w wyniku agresji i okupacji niemieckiej w czasie II wojny światowej 1939–1945”. Dokument został upubliczniony dokładnie rok temu.

Raport powstał dzięki pracy Parlamentarnego Zespołu ds. Oszacowania Wysokości Odszkodowań Należnych Polsce od Niemiec za Szkody Wyrządzone w trakcie II Wojny Światowej oraz grona niezależnych ekspertów. W sumie nad raportem przez pięć lat (2017–2022 r.) pracowało 33 przedstawicieli polskiej nauki oraz sporządzono 10 zewnętrznych recenzji tego dokumentu.

Raport przedstawia straty polskie poniesione na skutek niemieckiej agresji. Obejmuje kilka obszarów, w tym m.in. straty demograficzne czy materialne. Opisuje, jak Niemcy w sposób zorganizowany eksterminowali ludność na okupowanych terenach, a także intensywnie eksploatowali polskie społeczeństwo, np. poprzez pracę przymusową, co także doprowadziło do tysięcy zgonów.

Z raportu wynika, że:

- Polska w ciągu 7 lat (1939–1946) utraciła aż 11,4 mln obywateli, przy czym straty ludności Polski spowodowane wyłącznie działalnością państwa niemieckiego i jego organów wyniosły 5,2 mln obywateli państwa polskiego;
- wartość strat zadanych Polsce przez Niemcy została oszacowana na 6 bilionów 220 miliardów 609 milionów PLN (straty osobowe, materialne, w zakresie dóbr kultury i sztuki, bankowe i ubezpieczeniowe, straty Skarbu Państwa);
- wojna cofnęła Polskę w rozwoju o 20 lat.

Dlatego Polska ma pełne prawo domagać się zadośćuczynienia od Niemiec za straty poniesione w wyniku wojny i okupacji. Zwłaszcza że inne kraje w mniejszym stopniu dotknięte wojenną pożogą takie środki już otrzymały. Na przykład Grecja, która już w 1960 roku dostała na mocy dwustronnej umowy 115 milionów marek zadośćuczynienia.

Straty ludzkie, a więc i te, które z tych strat wynikały, zostały wyliczone dla całego ob-

szaru przedwojennej Polski, a więc obejmującego również teren za Bugiem. Warto również pamiętać, iż niemiecka agresja pociągnęła za sobą zbrojną napaść Związku Radzieckiego na nasz kraj (17 września 1939 r.). Te zsynchronizowane działania wynikały z popisanego 23 sierpnia tego roku paktu Ribbentrop-Mołotow, w którym znalazł się zapis o podziale Polski na strefy wpływów: niemiecką i radziecką. Na skutek wojny Polska utraciła Kresy. Przesunięcie polskich granic dalej na zachód nie rekompensowało tej straty: przed wojną powierzchnia naszego kraju liczyła 389,7 tys. km², po wojnie już tylko 312,5 km².

W 1939 roku nasz kraj liczył 35,1 mln obywateli, w 1946 roku zaś – zaledwie 23,9 mln. Państwo polskie w ciągu 7 lat utraciło aż 11,4 mln obywateli. Z tego 5,2 mln zostało wymordowanych na skutek polityki niemieckiej. Reszta albo wyjechała z kraju, albo została za wschodnią granicą. Niemcy szczególnie prześladowali polską inteligencję oraz wszelki, tzw. element przywódczy – działaczy społecznych, nauczycieli, duchownych katolickich i rabinów, prawników i lekarzy. Ocenia się, że tylko w latach 1939–1940 zabili około 100 tys. osób ze wspomnianych powyżej grup. Niemcy się obawiali, że polscy inteligenci będą przeciwdziałać germanizacji podbitych terenów.

Niemcy szczególnie prześladowali polskich obywateli pochodzenia żydowskiego. Zaplanowali ich celową eksterminację w niemieckich obozach koncentracyjnych wzniesionych na terenie naszego kraju. Takie nazwy, jak: Auschwitz czy Treblinka, są do dziś symbolami niemieckiego bestialstwa.

Co więcej, 590 tys. polskich obywateli zostało inwalidami w wyniku bezpośrednich działań wojennych, przetrzymywania w obozach koncentracyjnych czy eksperymentów pseudomedycznych przeprowadzanych tam

przez niemieckich lekarzy.

Na tzw. roboty do Niemiec, niebędące niczym innym niż zwykłym niewolnictwem, wywieziono z Polski ponad 2,1 mln osób. Dały one niemieckiej gospodarce prawie 5 milionów darmowych roboczolotów. Wśród firm, które wykorzystywały niewolników z Polski, można wymienić m.in. Bayer, Audi, BMW, Heinkel, Opel, Hugo Boss, IG Farben czy Deutsche Bank.

Równocześnie odebrano rodzicom i wywieziono do Niemiec w celu germanizacji 196 tys. pol-

skich dzieci. Po wojnie udało się odzyskać tylko ok. 30 tys.

Straty osobowe, czyli 5,2 mln polskich obywateli, którzy stracili życie na skutek działań wojennych, stanowią blisko 77 proc. wszystkich utraconych przez Polskę na skutek II wojny światowej zasobów. Zostały one wycenione w raporcie na sumę 4 bilionów 787 mld PLN.

Jak uzyskano tę sumę? Założono, że średnio jedna osoba byłaby w stanie zarobić w trakcie całej swojej aktywności zawodowej (w płacach z 2021 r.) prawie 822 tys. złotych. Do tego dołożono utracone wynagrodzenia Polaków, którzy co prawda przeżyli II wojnę światową, ale zostali okaleczeni.

Drugim do wielkości kwoty pieniężnej punktem, w którym Polska poniosła uszczerbek za sprawą Niemców, są straty materialne. Obejmują one zniszczenia budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w miastach i na wsiach, obiektów zabytkowych, sakralnych i technicznych, np. na kolei. W tym przypadku uwzględniono szkody poniesione w energetyce, przemyśle i rolnictwie. O tym, jak ważny jest to punkt

na liście krzywd wyrządzonych przez Niemców Polsce, świadczą zdjęcia obróconej w ruinę powojennej Warszawy. Morze gruzów, za które Niemcy nigdy nie zapłacili.

Całość strat materialnych poniesionych w latach 1939–1945 to 797 mld 398 mln PLN.

Ważnym elementem polskich strat wojennych są obiekty kultury. Straty poniesione przez Polskę w tym obszarze są nieporównywalne ze zniszczeniami, jakich Niemcy dokonali w innych podbitych państwach. „Należy pa-

przedwojennej Polski – Poznań, Toruń, Bydgoszcz, Katowice), całość majątku polskich banków oraz instytucji finansowych została skonfiskowana. Natomiast w Generalnym Gubernatorstwie (Warszawa, Kraków, Kielce, Lublin) Niemcy utrzymali część systemu, ale pozostawiono jedynie te organizacje, których działalność mogła służyć niemieckiej gospodarce wojennej. Podobnie przedstawiała się sytuacja instytucji ubezpieczeń społecznych. Na terenach wcielonych do Rzeszy zostały pozbawione aktywów, natomiast w Generalnym Gubernatorstwie ich aktywa zostały zamrożone, co uniemożliwiło czerpanie z nich dochodów.

Ocenia się, że w sumie, w wyniku napaści i okupacji niemieckiej polskie instytucje finansowe i ubezpieczeniowe straciły 124 mld 125 mln PLN.

Ważnym elementem szkód, jakie państwo polskie poniosło na skutek niemieckiej napaści, są straty Skarbu Państwa. Warto sobie uświadomić, że Niemcy przejęli funkcjonujący wcześniej w Polsce system fiskalny i już w 1939 roku zaczęli ściągać zaległe podatki, a potem regularnie je pobierać, podnosząc przy tym stawki i wprowadzając nowe obciążenia.

Uzyskane w ten sposób pieniądze finansowały niemieckie działania wojenne, w tym eksterminację Polaków. Służyła temu również działalność funkcjonującego w Generalnym Gubernatorstwie Emissionbank in Polen, który emitował używane tam pieniądze.

Straty, jakie Skarb Państwa poniósł z tytułu tej działalności, wyceniono na kwotę 492 miliardów 811 mln PLN.

„Raport o stratach poniesionych przez Polskę w wyniku agresji i okupacji niemieckiej w czasie II wojny światowej 1939–1945”, to nie tylko dokumentacja szkód jakich doznało państwo polskie, ale również próba zwrócenia uwagi społeczności międzynarodowej na nierozwiązane do tej pory kwestie. Wiele państw uzyskało już odszkodowania od Niemiec za II wojnę światową, Polska jeszcze nie. Nigdy się ich nie zrzekliśmy, a Niemcy wciąż unikają odpowiedzialności. Dobrym rozwiązaniem byłaby w tym przypadku umowa bilateralna (dwustronna) zawarta przez rządy Polski i Niemiec, która raz na zawsze rozwiązałaby kwestię odszkodowań.

Cały raport o stratach wojennych Polski jest dostępny na stronie www.institutstratwojennych.pl

1 sierpnia 1944 roku o godzinie 17:00 miał miejsce wybuch powstania warszawskiego

Tego dnia o godzinie 17:00 w 1944 roku wybuchło powstanie warszawskie.

Wybuch powstania warszawskiego miał miejsce dokładnie o godzinie 17:00 1 sierpnia 1944 roku. Było to polskie wystąpienie zbrojne przeciw wojskom niemieckim okupującym stolicę Polski.

Zryw był częścią zorganizowanej przez Armię Krajową akcji „Burza”. 1 sierpnia do walk przystąpiło około 30 000 żołnierzy Armii Krajowej. Stan ich uzbrojenia przedstawiał się wręcz tragicznie. Tylko około 10% żołnierzy posiadało broń. Powstańcy musieli stawić czoła stałemu garnizonowi niemieckie-

mu w sile około 20 000 w pełni uzbrojonych ludzi. Ponad połowa z nich była częścią regularnego wojska.

Niemcy mogli liczyć ponadto na wsparcie jednostek pancernych, artylerii i lotnictwa.

Wybuch powstania warszawskiego

1 sierpnia o godz. 17:00 (Godzina „W”) miał miejsce wybuch powstania warszawskiego. Wtedy jednostki Okręgu Warszawskiego AK oraz oddziały dyspozycyjne Komendy Głównej AK zaatakowały niemieckie obiekty we wszystkich dzielnicach okupowanej Warszawy.

Do akcji powstańczej spontanicznie przyłączała się ludność cywilna, która pomagała walczącym w budowaniu barykad,

umocnień oraz kopaniu rowów przeciwczołgowych. W Powstaniu Warszawskim oprócz oddziałów Armii Krajowej brali udział również żołnierze Narodowych Sił Zbrojnych (NSZ) oraz Armii Ludowej (AL).

Niestety wobec małej liczby zrzutów ze strony aliantów oraz braku pomocy ze strony wojsk sowieckich stojących na prawym brzegu Wisły, 2 października 1944 roku powstanie po 63 dniach walk zakończyło się klęską wojsk powstańczych.

W trakcie ponad dwumiesięcznych walk oddziały powstańcze straciły blisko 16t 000 żołnierzy, z czego 10 000 poległo, a 6 000 zaginęła. Do niemieckiej niewoli trafiło ok. 15 000 żołnierzy (w tym ok. 900

oficerów i 2 000 kobiet). Straty w ludności cywilnej wyniosły od 150 do 200 000 zabitych.

Straty niemieckie według różnych źródeł wyniosły od 2 000 do 10 000 poległych żołnierzy.

Podczas walk powstańczych zniszczeniu uległo 25% zabudowy lewobrzeżnej Warszawy. W okresie popowstaniowym, na skutek systematycznego i planowego wyburzania miasta przez Niemców, zniszczeniu uległo ponad 30% zabudowy lewobrzeż-

nej Warszawy.

Gdy dodać do tego straty poniesione w wyniku oblężenia miasta we wrześniu 1939 roku i zagłady warszawskiego getta, okazuje się, że wojna przyniosła zniszczenie 84% zabudowy lewobrzeżnej Warszawy. Jeśli przyjąć szacunek dla całego miasta z Pragą łącznie, to wynosił on 65% zabudowy stolicy.

Wg.: historykon.pl

Agresja sowiecka na Polskę - 17 września 1939 r.

17 września 1939 r. to data podwójnie tragiczna dla dziejów Polski. Po pierwsze w tym dniu broniła się przed niemiecką agresją Polska została zaatakowana przez drugiego agresora – Związek Sowiecki. Po drugie, reakcja polskich władz na agresję była świadectwem nieumiejętności oceny sytuacji, dowodziła że Naczelny Wódz nie sprostał zadaniu, jakie przed nim postawiła historia.

Tajny protokół do układu Ribbentrop-Mołotow z 23 sierpnia 1939 r., zakładał, że w sowieckiej strefie wpływów znajdują się ziemie polskie po linię Narwi-Wisły-Sanu. Już w końcu sierpnia rozpoczęto skrytą mobilizację Armii Czerwonej, i przerzucanie wielu jednostek nad granicę z Polską. Chociaż w chwili agresji nie zakończono koncentracji, to około 9 września Stalin podpisał Dyrektywę do działań dla obu sowieckich frontów, Białoruskiego i Ukraińskiego. Ich celem było w wyniku błyskawicznego uderzenia, rozbicie wojsk polskich na wschód od linii określonej 23 września.

Do uderzenia skoncentrowano 617 tys. żołnierzy Armii Czerwonej, 16,5 tys. żołnierzy Wojsk Ochrony Pogranicza, niemal 5 tys. dział i moździerzy, 4,7 tys. czołgów, 760 samochodów pancernych i 3,2 tys. samolotów. Tej ogromnej sile, mogliśmy przeciwstawić osłabione jednostki Korpusu Ochrony Pogranicza, oraz mobilizujące się na wschodzie jednostki rezerwowe i zapasowe. Nie było planu obrony przed sowiecką agresją. Ponadto, do Naczelnego Dowództwa spływały uspokajające meldunki co do neutralnej a nawet życzliwej postawy Sowietów.

Atak rozpoczął się po 3.00 17 września od zaatakowania strażnic KOP, co znamienne, nie postawiono tej formacji w stan gotowości bojowej, zatem większość z placówek, została kompletnie zaskoczona. Reakcją marszałka Rydza-Śmigłego i rządu, było przekonanie o braku moż-

liwości dalszego oporu w kraju. Efektem było wydanie, dopiero o 22.00, słynnej dyrektywy do ogólnego wycofania się do Rumunii i na Węgry, zawierającej słynną frazę „z bolszewikami nie walczyć, chyba w razie natarcia z ich strony lub próby rozbiora oddziałów”. To spowodowało ogólną dezorientację wśród polskich dowódców. Wiele zgrupowań, zaniechało walki i albo się wycofało, jak załoga Wilna, na Litwę, albo skapitulowało, przed Sowietami, jak w Łucku, Kowlu, Równem czy Włodzimierzu Wołyńskim. Jednak nie wszyscy ulegli nastrojom klęski. Ocalałe załogi strażnic KOP, stawiały opór od pierwszych godzin agresji.

W Grodnie pomimo nastrojów paniki, udało się zorganizować obronę miasta i od 20 do 22 września broniono się przed sowieckimi jednostkami pancernymi. Wycofujące się na Litwę oddziały jazdy stoczyły jeszcze bój z sowieckimi czołgami pod Kodziowcami. Dowódca KOP, gen. Wilhelm Orlik-Ruckemann zdołał zgromadzić na Polesiu część podległych oddziałów, z których utworzono grupę operacyjną. Wśród podporządkowanych oddziałów, znajdował się Pułk KOP „Sarny”, ppłk. Nikodema Sulika, który od 17 do 21 września w oparciu o rejon ufortyfikowany, dzielnie odpierał sowieckie ataki. Grupa w ciągłych walkach z sowieckimi wojskami przebiła się na zachód, i dopiero 28-30 września, okrążona w rejonie Szack-Wytyczno, została rozbita. Podobnie, Samodzielna Grupa Operacyjna „Polesie” gen.

Juliusz Kleberga, przebiła się na zachód tocząc ciągłe walki z Armią Czerwoną. Inaczej postąpił dowódca obrony Lwowa, gen. Władysław Langner, który zdecydował się 22 września poddać miasto Sowietom.

Szereg walk z Armią Czerwoną stoczyły oddziały próbujące przebić się na Węgry. Wśród nich była także grupa operacyjna kawalerii, gen. Władysława Andersa. Tocząc ciężkie walki z Niemcami w składzie frontu Północnego, przebiła się przez ich linię i próbowała przełamać również sowiecki kordon. Jednakże 27 września została okrążona, i gen. Anders podjął decyzję o rozwiązaniu grupy, i samodzielnym przebijaniu się na Węgry.

Mniejszych potyczek było wiele, lecz nie zmienia to niestety prawdy, o kompletnym nieprzygotowaniu obrony, na wypadek sowieckiej agresji. Do końca września do niewoli dostało się około 235-255 tys. żołnierzy (propagandowa liczba 452 tys. żołnierzy wziętych do niewoli jest zdecydowanie zawyżona). Agresji towarzyszyły liczne zbrodnie wojenne popełniane na żołnierzach polskich i ludności polskiej. Postępujące za oddziałami wojska, grupy NKWD od razu przystąpiły do aresztowań zapoczątkowując tym fale terroru. Jego przejawem była podjęta wiosną 1940 r. przez Biuro Polityczne CK WKP(b) decyzja o wymordowaniu przebywających

w obozach, polskich oficerów i funkcjonariuszy Policji.

Aresztowania, wywózki, deportacje objęły setki tysięcy mieszkańców ziem okupowanych, które w październiku 1939 r. po bezprawnym referendum włączono w skład ZSRS. Agresja sowiecka do dzisiaj stanowi

niezabliżoną ranę, i początek zagłady polskich Kresów, w wymiarze demograficznym, i kulturowym.

*Źródło: Instytut Historii Wojskowej ASzWoj
Wg.: www.wojsko-polskie.pl*

Czytanie narodowe 2023

9 września w obwodowej bibliotece dla dzieci im.T.Szewczenka odbyło się Narodowe Czytanie organizowane przez Chmielnicki miejski związek Polaków.

W tym roku razem z całą Polską czytaliśmy powieść Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem”.

Wydarzenie rozpoczęło bardzo wykładem prezentującym biografię autorki oraz treść powieści który zaprezentowała pani Irena Letawina - prezes Ośrodka, po czym wszyscy uczestnicy wspólnie objęli fragment filmu Nad Niemnem reżyserii Zbigniewa Kuźmińskiego, by zanurzyć się w ówczesną atmosferę a następnie przystąpić do czytania powieści.

W końcu takiego przytulnego spotkania wszyscy uczestnicy otrzymali dyplomy oraz czekoladki z logo tegorocznego czytania narodowego.

Dziękujemy serdecznie wszystkim obecnym za stowrzenie miłej atmosfery i wspaniałe nastrój.

Wielkie podziękowanie administracji biblioteki im.T.Szewczenka za gościnność.

Redakcja

XIII ZLOT MŁODZIEŻY POLONIINEJ „ORLE GNIAZDO”

Młodzi Rodacy! Po czteroletniej przerwie ponownie zapraszamy Was na Światowy Zlot Młodzieży Polonijnej „ORLE GNIAZDO”! Tegoroczny zlot odbędzie się w Poznaniu, wyjątkowo jesienią, w dniach 4-13.11.2023 r.

Zlot adresujemy do osób pochodzenia polskiego, zasadniczo w wieku 18-35 lat. W miarę wolnych miejsc, dopuszczamy udział młodzieży od 16 lat na podstawie pisemnej zgody rodziców. Zapraszamy młodzież aktywną, zaangażowaną lub pragnącą działać w swoim środowisku polonijnym.

CEL ZLOTU - Integracja młodych rodaków, pogłębianie wiedzy o kraju pochodzenia swoich przodków, przygotowanie młodzieży do działania na rzecz ruchu polonijnego, wymiana doświadczeń pomiędzy rówieśnikami z różnych krajów, przełamywanie stereotypów i uprzedzeń, kształtowanie postaw patriotycznych oraz aktywny wypoczynek!

ZLOT TO - wielka rodzina polonijna i poczucie przynależności do narodu polskiego, wpływa uświadamiająco na młodzież, że jest częścią polonii, miejsce do zgłębiania historii i kultury

polski, ważne wydarzenie w życiu młodzieży polonijnej, a młodzież uczestnicząca w zlocie po raz kolejny stanowi o ciągłości grupy zlotowej.

ZLOT „ORLE GNIAZDO” motywuje do nauki języka polskiego, do poszukiwań swoich przodków, integruje osoby z

różnych środowisk polonijnych i krajów, sprzyja nawiązywaniu nowych i podtrzymaniu dawnych kontaktów, inspiruje młodzież do działania, staje się impulsem, by zacząć udzielać się na rzecz lokalnego społeczeństwa polonijnego, poszerza posiadane umiejętności i uczy nowych (warsztaty tematyczne), zachęca do dzielenia się swoimi osiągnięciami, do prezentacji swoich talentów, bywa, że zmienia ludzi (dosłownie i bez przesady).

ZGŁOSZENIA NA ORLE GNIAZDO 2023

Karty zgłoszenia prosimy przysłać na adres organizatora do 4 października 2023 r. poprzez organizacje polonijne lub indywidualnie.

Liczba miejsc jest ograniczona! O zakwalifikowaniu na Zlot decyduje spełnienie warunków uczestnictwa i kolejność zgłoszeń.

**WITRYNA
INTERNETOWA ZLOTU**
<http://wspolnotapolska.org/pl/orlegniazdo/index.php>

Rok Pamięci Bohaterek i Bohaterów Getta Warszawskiego

80 lat temu, 19 kwietnia 1943 r., warszawscy Żydzi podjęli nierówną walkę zbrojną z okupantem niemieckim, mimo że miażdżąca przewaga wroga nie dawała nadziei na zwycięstwo. Wybrali śmierć z bronią w ręku, by ocalić własną godność po latach cierpienia, upokorzeń i represji, zadawanych im przez Niemców tylko dlatego, że byli Żydami. Kwietniowe powstanie w warszawskim getcie było największym zrywem zbrojnym Żydów podczas II wojny światowej, a zarazem pierwszym powstaniem miejskim w okupowanej Europie.

W 1940 r. Niemcy zamknęli w warszawskim getcie ponad 400 tys. Żydów, spośród których dziesiątki tysięcy zmarło z powodu chorób i głodu. 22 lipca 1942 r. rozpoczęli deportacje mieszkańców getta do obozu zagłady w Treblince, gdzie zginęło niemal 300 tys. osób. Jesienią 1942 r. w tzw. getcie szczątkowym pozostało około 60 tys. Żydów, przede wszystkim ludzi młodych i w sile wieku, bez rodzin, zatrudnionych w niemieckich warsztatach. Wtedy właśnie zrodziła się myśl o zbrojnym oporze.

28 lipca 1942 r., jeszcze podczas pierwszych deportacji, powstała Żydowska Organizacja Bojowa (ŻOB), na czele której stanął Mordechaj Anielewicz, a do najbardziej znanych przywódców należeli Icchak Kukierman i Marek Edelman. Na przełomie 1942 i 1943 r. w getcie warszawskim powstała też druga organizacja konspiracyjna – Żydowski Związek Wojskowy (ŻZW) z Leonem Rodalem i Pawłem Frenklem na czele. 18 stycznia 1943 r. Niemcy przystąpili do kolejnej akcji wysiedleńczej. Napotkali na zbrojny opór bojowców ŻOB, którzy apelowali do swoich rodaków, by nie szli bezwolnie na śmierć i bronili się. Ta 4-dnio-

POLIN Muzeum Historii Żydów PolskichFoto: Shutterstock/MOZCO Mateusz Szymanski

wa akcja samoobrony opóźniła ostateczną likwidację getta i dała żydowskiej konspiracji czas na przygotowanie do powstania.

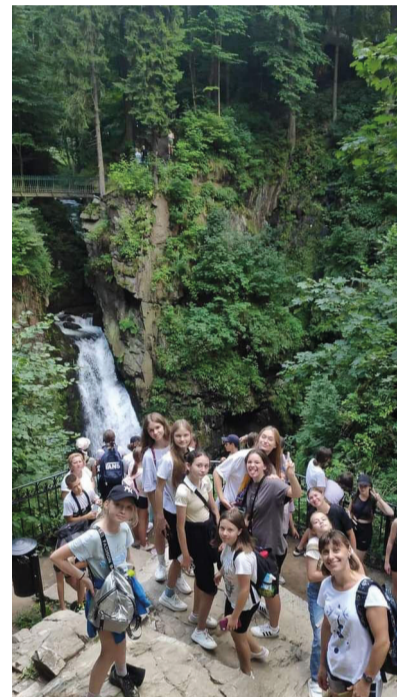
19 kwietnia 1943 r., w przeddzień święta Pesach, 2 tys. niemieckich żołnierzy, wspieranych przez czołgi i wozy pancerne, ponownie weszło do getta, aby je ostatecznie zlikwidować. Do walki z nimi stanęło 500 członków ŻOB i 150 bojowców ŻZW. W pierwszych dniach powstańcy bronili umocnionych pozycji, utrudniając Niemcom zdobycie getta. Symbolem powstania stały się flagi żydowska i polska zawieszane na wysokiej kamienicy przy pl. Muranowskim, gdzie zacięty opór przez kilka

dni stawało zgrupowanie ŻZW pod dowództwem Pawła Frenkla. Ciężkie walki na terenie tzw. szopu szczotkarzy toczyli bojowcy ŻOB dowodzeni przez Marka Edelmana. Późniejsze walki polegały na obronie poszczególnych bunkrów i budynków. Niemcy systematycznie

Piękne wspomnienia

Z całego serca chcemy wyrazić słowa wdzięczności za cudowny pobyt w ośrodku Szekla w Stroniach Śląskich pod czas obozu organizowanego przez Fundację Wolność i Demokracja które odbyły się w sierpniu. Dziękujemy za otwarte serca oraz zaangażowanie.

Siedem dni pobytu i różnorodnych atrakcji w pięknych i ciekawych miejscach to dla dzieci fajne doświadczenie. Przede wszystkim mogły przebywać w miejscu, gdzie nie ma alarmów. Pod czas obozu odwiedzili Jaskinię Niedźwiedzia oraz Kopalnię Złota cudownym przeżyciem była wycieczka w góry, dla niektórych dzieci to była pierwsza taka wycieczka.

Bardzo ciekaw dla dzieci była wycieczka do kopalni złota. Kopalnia Złota w to bardzo ciekawa i zaskakująca propozycja spędzenia wolnego czasu. Zwiedzając Kopalnię Złota dzieci poznawały tajemnice ukryte głęboko pod ziemią. Jej miła obsługa i pro turystyczne nastawienie zachęca do powrotu w to miej-

sce i oznaczenia go jako ciekawe i interesujące miejsce na swojej turystycznej mapie podróży.

Również dzieciaki miały ciekawe lekcje języka oraz historii Polski, różne gry aktywne, zabawy i podróże. Bardzo cieszymy się tym, że dzieci poznawały polską tradycję i kulturę nie tylko z książek a i w rzeczywistości. A na koniec każda grupa zaprezentowała swoją miejscowość rodzinną w teatralizacji, śpiewaniu piosenek, rysunków tak, że każdy odczuł to ciepło rodzinnych stron. Nasze dzieci wracały szczęśliwsze. Poznały nowych przyjaciół przebywały razem podczas zabaw i gier oraz wspólnych tańców i śpiewów.

Ten wyjazd pozostanie w sercach jeszcze na długi czas.

Projekt „Ekspedycja Polska - letnie wyjazdy edukacyjne. Ukraina” zorganizowany przez Fundację Wolność i Demokracja Fundacja Wolność i Demokracja. Dofinansowano przez Instytut Rozwoju Języka Polskiego ze środków Ministra Edukacji i Nauki w ramach konkursu: „Wspieranie edukacji polonijnej i polskiej za granicami Polski 2023”.

Redakcja.

Dofinansowano przez Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. świętego Maksymiliana Marii Kolbego ze środków Ministra Edukacji i Nauki

nica mieszkaniowa w Warszawie już nie istnieje! Po zakończeniu powstania Niemcy zrównali teren getta z ziemią.

Zaledwie kilkudziesięciu powstańcom udało się wydostać kanałami i podziemnymi tunelami z płonącego getta. Wielu z nich zginęło w wyniku denuncjacji, inni w walkach partyzanckich, niektórzy wzięli udział w powstaniu warszawskim w 1944 r.

Według Jürgena Stroopa podczas powstania dowodzone przez niego oddziały ujęły lub zabiły ponad 56 tys. Żydów i wykryły 631 bunkrów, 36 tys. osób deportowano do obozów pracy na Lubelszczyźnie, pozostali zginęli w warszawskim getcie lub komorach gazowych Treblinki.

Ostatni przywódca ŻOB Marek Edelman do końca życia w rocznicę powstania oddawał hołd poległym towarzyszom pod Pomnikiem Bohaterów Getta.

29 listopada 2022 r. swoją uchwałą Senat ustanowił rok 2023 Rokiem Pamięci Bohaterek i Bohaterów Getta Warszawskiego, oddając w ten sposób hołd poległym i tym, którzy przeżyli i do końca swoich dni podnosili głos protestu przeciwko zbrodnym planom zagłady narodu żydowskiego. Jak podkreślili

senatorowie, powstanie w warszawskim getcie było bezprecedensową odpowiedzią na bestialstwo niemieckich nazistów, którzy postawili sobie za cel wymordowanie całego narodu. Bohaterstwo tych, którzy stanęli naprzeciwko maszynie zbrodni, było wyjątkowe. „Wierzmy, że ustanowienie roku 2023 Rokiem Pamięci Bohaterek i Bohaterów Getta Warszawskiego pozwoli nie tylko przywołać Ich świadectwa, ale stanie się także okazją do refleksji nad powszechnymi w dyskursie wartościami takimi jak: bezpieczeństwo, dom, wolność, które uznajemy za oczywiste, ale ich prawdziwą wagę i znaczenie odkrywamy dopiero w chwili, gdy stają się zagrożone” – napisano w uchwale.

Od 2012 r. organizowana jest akcja społeczno-edukacyjna, której towarzyszy żółty żonkil – symbol zbiorowej pamięci i hasło „Łączy nas pamięć”. W tym roku do akcji przyłączyli się senatorowie, rozdając żonkile w swoich okręgach wyborczych w celu upamiętnienia wydarzeń z 19 kwietnia 1943 r.

Redakcja za : www.senat.gov.pl

KONCERT ORKIESTRY „MŁODZI – POLSCY” W GDAŃSKU

Od 2019 roku Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego organizuje spotkania pochodzących ze Wschodu młodych muzyków o polskich korzeniach i ich uzdolnionych rówieśników z Polski. Wspólna praca artystyczna i doskonalenie warsztatu muzycznego zaowocowało powołaniem do życia zespołu orkiestrowego MŁODZI – POLSCY, którego dyrygentem jest Hubert Kowalski.

Tegoroczne spotkanie orkiestry MŁODZI – POLSCY, to tygodniowe warsztaty orkiestrowe w Akademii Muzycznej w Gdańsku – zorganizowane w dniach 10-16 września – które zakończą się wyjątkowym koncertem galowym. MŁODZI – POLSCY zostali zaproszeni przez ks. bp Piotra Turzyńskiego, Delegata KEP ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej, do zaprezentowania się podczas VI Kongresu Rodzin Polonijnych w Gdańsku. Spotkanie z Polonią z całego świata idealnie wpisuje się w międzynarodowy i polonijny kontekst funkcjonowania orkiestry.

Koncert odbędzie się 16 września, w Kościele św. Jana/

Centrum św. Jana w Gdańsku – Nadbałtyckim Centrum Kultury, w przeddzień 84. rocznicy ataku Związku Sowieckiego na Polskę, co znalazło odzwierciedlenie w prezentowanym repertuarze. Usłyszymy utwory artystów urodzonych lub związanych z ziemiami utraconymi przez Polskę na Kresach Wschodnich, m.in. Czesława Niemena, ks. Karola Antoniewicza i Ignacego Jana Paderewskiego. Podczas koncertu wykonane zostaną również kompozycje Fryderyka Chopina, Michała Lorenca, Franciszka Liszta, Joachima Mencla i Huberta Kowalskiego oraz oryginalne aranżacje utworów Adama Asnyka, ks. Tadeusza Goleckie-

go i ks. Tadeusza Karyłowskiego. Orkiestra, pod batutą dyrygenta Huberta Kowalskiego, zagra z wieloma wspaniałymi artystami takimi jak: Anna Lasota, Justyna Stankiewicz, Joachim Mencil czy Marcin Jajkiewicz. Część kompozycji ubarwią niezwykle

instrumenty jak lira korbowa i cymbały.

MŁODZI – POLSCY to artyści z Polski oraz ich rówieśnicy polskiego pochodzenia z Li-

twy, Łotwy, Białorusi, Ukrainy i Niemiec. Orkiestra od samego początku promuje polską kulturę narodową sięgając przede wszystkim po dzieła polskich kompozytorów urodzonych na Kresach takich jak: Karłowicz, Paderewski, Moniuszko, Szymanowski, Gorski, Dobrzyński, Kilar czy Niemen. Wykonuje utwory nie tylko zgodnie z oryginalnymi partyturami, ale także w specjalnie adaptowanych i aranżowanych wersjach.

będzie okazją do uczestniczenia w warsztatach, wysłuchania konferencji, a także świętowania z rodzinami polonijnymi i małżeństwami archidiecezji gdańskiej. W Kongresie weźmie udział około 300 osób m.in. z Anglii, Austrii, Australii, Belgii, Białorusi, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Islandii, Kanady, Mołdawii, Niemiec, Norwegii, Polski, Słowenii, Stanów Zjednoczonych, Szkocji, Szwajcarii, Ukrainy, Włoch i Litwy.

Warsztaty i koncert orkiestry MŁODZI – POLSCY to projekt realizowany pod Patronatem Honorowym Pełnomocnika Rządu do spraw Polonii i Polaków za Granicą Jana Dziedziczaka przy wykorzystaniu środków pozyskanych przez Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego za pośrednictwem Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego J. Paderewskiego oraz Fundacji Lotto im. Haliny Konopackiej.

PPnW

„Rzeczpospolita Polska na uchodźstwie: droga do wolności” – konkurs dla uczniów z polskich szkół za granicą

Zapraszamy uczniów z polskich szkół oraz placówek z językiem polskim działających za granicą do udziału w konkursie na projekt plakatu upamiętniającego bohaterów Rzeczpospolitej Polskiej na uchodźstwie. Konkurs jest elementem kampanii edukacyjnej „Misja: Wolna Polska”, organizowanej przez Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego, a finansowanej ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Zadaniem konkursowym jest stworzenie projektu plakatu nawiązującego do tematyki kampanii „Misja: Wolna Polska”. To od uczestników zależy czyją biografią się zainspirują, która historia bohaterów RP na uchodźstwie wyda im się najbardziej interesująca i warta opowiedzenia za pomocą pracy graficznej. Główny cel to upamiętnienie bohaterów RP na uchodźstwie, którzy

walczyli o wolność Ojczyzny. Byli to ludzie, których okres II wojny światowej, a później niestabilna sytuacja po wojnie zmusiła do opuszczenia kraju i walki poza granicami o niepodległą i demokratyczną Ojczyznę. Przez ponad 50 lat polskie władze na uchodźstwie zapewniały instytucjonalną ciągłość niepodległej Rzeczpospolitej i dawały Polakom nadzieję na odzyskanie wolności. Więcej o niezwykłych historiach przywódców, polityków i bohaterów walk, można znaleźć między innymi na stronie www.misjawolnapolska.pl.

Konkurs skierowany jest do młodzieży uczęszczającej do szkół polskich i placówek edukacyjnych z językiem polskim, działających poza granicami Polski. Prace można zgłaszać indywidualnie lub w grupach do 3

osób, w dwóch kategoriach wiekowych: od 11 do 14 lat oraz od 15 do 18 lat.

Plakat może być przygotowany w dowolnej technice plastycznej lub komputerowej. Prace będą oceniane na podstawie takich kryteriów jak: zgodność pracy z tematyką konkursu, wartość artystyczna pracy, wartość edukacyjna pracy oraz kreatywność. Jury wyłoni trzy najlepsze prace w obydwu kategoriach wiekowych. Dla zwycięzców przewidziane są atrakcyjne nagrody, tj. drony rekreacyjne, głośniki i słuchawki bezprzewodowe oraz pakiety książek historycznych i gier edukacyjnych o Polsce.

Zgłoszenia do konkursu odbywają się za pośrednictwem formularza umieszczonego na stronie www.misjawolnapolska.pl, do którego należy załączyć zdjęcie pracy wraz ze wszystkimi wymaganymi danymi. Termin nadsyłania prac upływa 30 listopada 2023 r. Ogłoszenie laureatów konkursu nastąpi 7 grudnia 2021 r. na profilach kampanii edukacyjnej „Misja: Wolna Polska” i Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszew-

skiego na Facebooku oraz na stronie www.misjawolnapolska.pl.

Kampania edukacyjna „Misja: Wolna Polska”, w ramach której odbywa się konkurs „Rzeczpospolita Polska na uchodźstwie: droga do wolności” jest organizowana przez Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego. Celem tej inicjatywy jest przywrócenie pamięci o Prezydentach RP na uchodźstwie oraz o rządzie emigracyjnym i jego historycznej misji.

Szczegóły konkursu, regula-

min i formularz zgłoszeniowy oraz więcej informacji o kampanii „Misja: Wolna Polska” znajdują się na stronie www.misjawolnapolska.pl

Kontakt dla uczestników:

Aleksandra Marszałek
e-mail: konkurs@wolnapolska.pl

Projekt jest finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów RP w ramach zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za Granicą 2023.

Chmielnicki Miejski Związek Polaków i Chór „Mazury”

Zapraszamy wszystkich do uczestnictwa w zespole wokalnym, jeśli masz talent wokalny i chcesz go rozwijać, promować polską kulturę ludową, uczyć się polskich pieśni ludowych i dobrze się bawić w przyjaznej atmosferze, kobiety w naszym wspaniałym zespole!!
dziewczęta, mężczyźni i

kobiety w naszym wspaniałym zespole!!

Tel.: 964448110

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za granicą. Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Wydawca pisma jest Fundacja Pomoc Polakom na Wschodzie

Gazeta powstała za inicjatywą Chmielnickiego miejskiego ośrodka Związku Polaków Ukrainy

Adres gazety: Chmielnicki ul. Lwowska szosa 53/1
tel. +380964448110 email: medlakowski@gmail.com

Skład redakcji: Irena Letawina-Medlakowska,
Svitlana Ktysiuk, Viacheslav Naghybida.

Redakcja: ФОП Кришок С. Г., замовлення № _____